

**O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik Palatasida
Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi
vazirligi huzuridagi O‘rmon xo‘jaligi agentligi direktori
N.Bakirovning “O‘rmon fondi yerlaridan samarali foydalanish
holati to‘g‘risida”gi axborotini eshitish haqida**

**Assalomu alaykum, hurmatli Spiker,
hurmatli deputatlar.**

O‘rmon fondi yerlari **11,9 mln. gektarni**, ya‘ni Respublika umumiy yer maydonining **26,4 foizi** (2017 yilda 10,5 mln gektar, 23,4 foiz)ni tashkil qiladi, shundan o‘rmonzorlar maydoni **5,3 mln. gektar** (11,8 foiz), shu jumladan, o‘rmon bilan qoplangan yer maydoni **3,5 mln. gektarni**, ya‘ni Respublika umumiy yer maydonining **7,7 foizi** (2017 yilda 3,1 mln gektar, 6,9 foiz)ni tashkil etadi.

*Umumiy maydonning **3 468 856 gektari** o‘rmon bilan qoplangan maydon (shundan, 2 270 465 gektar tabiiy, 1 198 391 gektar madaniy o‘rmonzorlar), **1 036 205 gektar** tutashmagan yosh o‘rmonzorlar, **1349 gektar** o‘rmon ko‘chatxonalari, **640 759 gektar** siyrak qoplanmagan o‘rmonzorlar, **174 637 gektar** taqir yerlar, **22 142 gektar** ekin yerlar (shundan, 9 589 gektar lalmi, 12 553 gektar sug‘oriladigan), **32 868 gektar** pichanzorlar, **2 632 818 gektar** yaylovlar, **4 155 gektar** bog‘lar, **33 527 gektar** ariq-zovurlar, **7 681 gektar** yo‘llar, **4 890 gektar** aholi yashash joylari, **893 gektar** botqoqliklar, **90 336 gektar** qumliklar, **3 323 gektar** muzliklar, **3 703 690 gektar** boshqa foydalanilmaydigan yerlardan iborat.*

O‘rmon fondining **81,8 foizi** (9 701 418 gektar) cho‘l hududi, **13,7 foizi** (1 618 578 gektar) tog‘ hududi, **4,2 foizi** (503 147 gektar) to‘qay hududi, **0,3 foizi** (34 987 gektar) vodiy hududidan iborat.

O‘rmon xo‘jaligi agentligi tizimida 63 ta davlat o‘rmon xo‘jaliklari va **12 ta** dorivorchilikka ixtisoslashgan davlat o‘rmon xo‘jaliklari va **4 ta** o‘rmon ishlab chiqarish korxonalarini faoliyat yuritadi hamda ularning umumiy yer maydoni **6,6 mln** gektarni (umumiy o‘rmon fondining **55 foizi**) tashkil etadi.

Qo‘riqxonalar, milliy tabiat bog‘lari, o‘rmon-ov xo‘jaliklari, o‘rmon tajriba xo‘jaliklari **Ekologiya vazirligi tasarrufida** bo‘lib,

ulaning umumiy maydoni **5,3 mln** gektardan (umumiy oʻrmon fondining **45 foizi**) iborat.

Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 13 dekabrda 993-son qarori bilan tasdiqlangan “Davlat oʻrmon fondi uchastkalarini ijaraga berish tartibi toʻgʻrisida”gi Nizom asosida oʻrmon fondining **78,8 ming gektar** yer maydonlari **7 ming 430 ta** yuridik va jismoniy shaxslarga ijaraga berilgan boʻlib, **2023 yilda** shartnoma shartlarini bajarmagan, ijara toʻlovini toʻlamagan va yerdan foydalanmagan yoki samarasiz foydalanayotgan **753 nafar** ijarachilardan **30 ming gektar** yer maydonlari belgilangan tartibda qaytarib olinishiga erishildi.

Oʻrmon fondi yer maydonlarida oʻrmonlarni kengaytirish tadbirlarini amalga oshirish va oʻrmon bilan qoplanganlik darajasini oshirish boʻyicha doimiy ravishda monitoring yuritishni yoʻlga qoʻyish chora-tadbirlarini belgilash maqsadida oʻrmon barpo etish, oʻrmonlarni koʻpaytirish ishlari amalga oshirilmoqda. Shuningdek, oʻrmon xoʻjaliklari tomonidan doimiy ravishda monitoringi yuritilmoqda.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentyabrda “**Oʻzbekiston-2030**” **strategiyasi toʻgʻrisida**”gi **PF-158-son** Farmonida respublikada oʻrmon bilan qoplangan maydonlarni **6,1 mil. gektarga** yetkazish belgilangan.

Oʻrmon fondi yer maydonlarida oʻrmonlarni kengaytirish, oʻrmon bilan qoplanganlik darajasini oshirish boʻyicha doimiy ravishda oʻrmon barpo etish, oʻrmonlarni koʻpaytirish ishlari amalga oshirib borilmoqda.

2023 yilda Samarqand, Jizzax va Fargʻona viloyatlari hududidagi oʻrmonzorlar maydoni, chegaralari va ularning holatini aniqlash yuzasidan “**Oʻzbekkosmos**” agentligi bilan shartnoma tuzilib, oʻrmonzorlar maydoni va holatini **sunʼiy yoʻldosh** orqali aniqlash ishlari amalga oshirildi.

Shuningdek, 2024-2025 yillarda bosqichma-bosqich qolgan hududlarda xam oʻrmonzorlar maydoni va holatini sunʼiy yoʻldosh orqali aniqlash ishlarini amalga oshirish boʻyicha “**Oʻzbekkosmos**” agentligi bilan shartnoma tuzildi.

“Yashilloyiha” loyihalash instituti tomonidan oʻrmon xoʻjaliklarida oʻrmon tuzish ishlarini sunʼiy yoʻldosh texnologiyalari

asosida **geografik axborot tizimlarini (GIS)** joriy etish, oʻrmon daraxtlari boʻyicha maʼlumotlar bazasini sunʼiy yoʻldosh tasvirlari asosida shakllantirish ishlari yoʻlga qoʻyilgan.

Jumladan, oʻrmon xoʻjaliklarining “oʻrmon boʻlimlari”, “oʻrmon kvartallari”, “oʻrmonli yerlar”, “oʻrmonsiz yerlar” mavzuli qatlamlarini kosmik suratlardan foydalangan holda Davlat oʻrmon kadastr obʻektlari toʻgʻrisidagi yangilangan elektron variantdagi maʼlumotlari Kadastr agentligi Kadastrlar Palatasining Davlat kadastrlari yagona tizimining maʼlumotlar bazasiga kiritish uchun yangilangan maʼlumotlar bazasiga muntazam ravishda taqdim etib borilmoqda.

2023 yilda Oʻrmon xoʻjaligi agentligi tizimida:

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining **2020 yil 6 oktyabrdagi** “Oʻrmon xoʻjaligi tizimini **2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida**”gi **PQ-4850-son qaroriga** muvofiq foydalanilmayotgan **7012 gektar** oʻrmon fondi yerlari oʻzlashtirildi.

Respublikada ekologik vaziyatni barqarorlashtirish maqsadida **235 ming gektar** maydonda oʻrmon barpo qilish va qayta tiklash tadbirlari amalga oshirildi.

Orol dengizining qurigan tubi va Orolboʻyi hududlarida qum koʻchishi hamda atmosfera havosiga **chang-tuz** koʻtarilishini bartaraf etish maqsadida jami **220 ming gektar** jumladan, **Moʻynoq** tumanida **128 ming gektar**, **Buxoro** viloyatida **43 ming gektar**, **Navoiy** viloyatida **24 ming gektar** va **Xorazm** viloyatida **10 ming gektar** maydonda **saksovul** va boshqa choʻl oʻsimliklaridan “**yashil qoplamalar**” barpo etildi.

Oʻrmon xoʻjaliklari tomonidan **1 100 tonna choʻl va boshqa** turdagi daraxt va butalarning urugʻlari jamgʻarildi.

Niholxona va koʻchat xonalarning umumiy moydoni **1 300 gektarga** yetkazilib, **120 mln dona** tuproq-iqlim sharoitga mos manzarali, mevali daraxt va butalarning nihol va koʻchatlari, shundan, **32 mln dona** tut nihol va koʻchatlari, **14 mln dona** terak va pavlovniya nihol va koʻchatlari yetishtirilishi taʼminlandi.

“Yashil makon” umummilliy loyihasi doirasida 2023 yil kuz mavsumida **31 mln dona** iqlim sharoitiga mos manzarali, **mevali**

daraxt va **butalarning ko'chat** va qalamchalari shundan, respublika bo'yicha **9443 ta mahallalarga 2 mln** dona, **6739 ta maktabgacha ta'lim** tashkilotlariga **813 ming** dona ko'chatlar bepul yetkazib berildi.

Loyiha hujjatlari asosida respublikamizning **134 ta** tuman va shaharlarida **347 gektar** hamda Zomin davlat o'rmon fondi yerlarida **110 gektar** jami **457 gektar** maydonda **"yashil bog'lar"** barpo etish ishlari amalga oshirildi.

Toshkent-Samarqand temir yo'lining Sirdaryo viloyatidan o'tuvchi qismida joylashgan **64 km** hududda **91 ming** dona, Jizzax viloyatidan o'tuvchi **62,0 km** hududda **127 ming jami 218 ming dona** hududlarning tuproq-iqlim sharoitiga mos ko'chatlar ekish ishlari amalga oshirildi.

Sug'oriladigan qishloq xo'jaligi yerlari dala chetlarida **2500 gektar** maydonda ihota daraxtzorlari barpo etilib, **5 mln. dona** ko'chatlar ekildi.

Xususiy sektor sub'ektlari bilan birgalikda mayda shoxli chorva mollari soni **170 ming boshga**, parranda soni **1 mln 200 ming donaga**, asalari oilasi soni **220 ming donaga** yetkazildi.

Nukus shahri atrofida **5 km**, **Urganch** shahri va **Urganch-Gurlan** avtomobil yo'li atrofida **5 km** masofada **katalpa, qayrog'och, yapon saforasi** kabi daraxtlar ko'chatlari ekilib, **"yashil belbog'lar"** barpo etildi.

O'rmonlarni muhofaza qilish va saqlash maqsadida tizim tashkilotlari tomonidan **94 ming gektar** maydonda o'rmon **kasallik va zararkunandalariga** qarshi kurash ishlari o'rganilib, **66 ming gektar**da maydonda kurash ishlari olib borildi.

O'rmon yong'inlarini oldini olish ishlarini muvofiqlashtirish maqsadida Agentlik va tizim tashkilotlarida yong'in kelib chiqish xavfi yuqori bo'lgan mavsumda uzluksiz navbatchilik tashkil etildi.

O'rmon hududlarida yashovchi aholi va o'rmonga tashrif buyuruvchilar uchun o'rmondan to'g'ri foydalanish, o'rmon yong'inlarini sodir etilishini oldini olish maqsadida **2000 dan ortiq** ogohlantiruvchi bannerlar joylashtirildi.

5 ming 280 gektar maydonda dorivor va ozuqabop o'simliklar plantatsiyasi tashkil etilib, **9 062 ming tonna** xomashyo yetishtirildi.

2023 yilda **18,7 mln.dollar** qiymatdagi **3 ta grant loyihasi** bo'yicha kelishuv imzolandi.

O'rmon fondi yerlaridagi ekoturizm ob'ektlari soni **280 taga**, eko marshrutlar soni **38 taga**, tashrif markazlari soni **5 taga** yetkazildi.

Olinadigan yalpi daromad **320 mlrd** so'mga yetkazildi. O'rmon mahsulotlari bo'yicha Yalpi ichki mahsulot ishlab chiqarish **8,8 trln so'mga** yetkazildi.

O'rmon xo'jaliklari tizimida **7,8 ming nafar** yangi ish o'rinlari yaratildi.

2024 yilda amalga oshiriladigan ustuvor vazifalar

Birinchidan, o'rmon fondining **7 ming gektar** yer maydonlari o'zlashtirilib, foydalanishga kiritiladi.

Ikkinchidan, **1150 tonna** cho'l va boshqa turdagi daraxt va butalarning urug'lari jamg'ariladi.

Uchinchidan, hududlarning tuproq-iqlim sharoitiga mos **122 mln. dona** nihol va ko'chatlar yetishtiriladi.

To'rtinchidan, respublikada ekologik vaziyatni yaxshilash maqsadida **240 ming gektar** o'rmonzorlar, shu jumladan Orol dengizining qurigan tubi va Orolbo'yicha mintaqasida **226 ming gektar** maydonda "yashil qoplamalar" barpo etiladi.

Beshinchidan, loyiha hujjatlari asosida **347 gektar** maydonda "yashil bog'lar" barpo etiladi.

Oltinchidan, sug'oriladigan qishloq xo'jaligi yerlari dala chetlarida **2500 gektar** maydonda ihota daraxtzorlari barpo etiladi.

Yettinchidan, xususiy sektor sub'ektlari bilan birgalikda mayda shoxli chorva mollari soni **180 ming boshga**, parranda soni **1 mil. 300 ming donaga**, asalari oilasi soni **230 ming donaga** yetkaziladi.

Sakkizinchidan, **30,6 ming gektar** maydonda oziq-ovqatbop ekinlar ekilib, **29,7 ming tonna** mahsulotlar yetishtiriladi.

To'qqizinchidan, **5,6 ming gektar** maydonda dorivor va ozuqabop o'simliklar plantatsiyalari tashkil etilib, **9641 tonna** xom ashyosi yetishtiriladi.

O'ninchidan, "Yashil makon" umummilliy loyihasi doirasida o'rmon xo'jaliklari tomonidan **talab kelib chiqqan holda** ko'chat, nihol va qalamchalar yetkazib beriladi.

O'n birinchidan, o'rmon fondi yer maydonlaridan yanada samarali foydalanish orqali **8,6 ming nafar** yangi ish o'rinlari yaratiladi.

O'n ikkinchidan, olinadigan yalpi daromad **365 mlrd** so'mga yetkaziladi. O'rmon mahsulotlari bo'yicha Yalpi ichki mahsulot ishlab chiqarish **11 trln. so'mga** yetkaziladi.